

การท่องเที่ยวที่กำลังเปลี่ยนประเทศ

การท่องเที่ยวสร้างรายได้สำคัญให้กับประเทศไทยมาตลอด รายได้ในปี พ.ศ. 2567 พบว่ามีจำนวน 1.67 ล้านล้านบาท และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาจำนวน 35.54 ล้านคน (กรุงเทพมหานคร, 2 มกราคม 2568) เป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้น 26.27 เปอร์เซ็นต์ จากปี พ.ศ. 2566 กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีจำนวนมากที่สุด 5 อันดับแรกคือ 1) จีน จำนวน 6,733,162 คน 2) มาเลเซีย จำนวน 4,952,078 คน 3) อินเดีย จำนวน 2,129,149 คน 4) เกาหลีใต้ จำนวน 1,868,945 คน และ 5) รัสเซีย จำนวน 1,745,327 คน ในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไทยถึง 11,350,463 คน ความนิยมท่องเที่ยวไทยของชาวต่างชาติยังปรากฏอยู่ในรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization) พบว่าในปี พ.ศ. 2566 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาประเทศไทยจำนวน 28.15 ล้านคน และเป็นประเทศในเอเชียที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด ข้อมูลจาก Global Tourism Forum รายงานว่าในปี พ.ศ. 2567 เมืองที่เป็นเป้าหมายการเดินทางของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร มีนักท่องเที่ยวจำนวน 32.4 ล้านคน ศูนย์วิจัยกสิกรไทยชี้แจงว่าในปี พ.ศ. 2568 คาดการณ์ว่าไทยจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 37.5 ล้านคน จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1.78 ล้านล้านบาท และการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทางคาดว่าจะอยู่ที่ประมาณ 47,400 บาทต่อคนต่อการเดินทาง ตัวเลขนักท่องเที่ยวและรายได้จำนวนมากนี้อาจเป็นภาพมายาที่ไม่สามารถสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติ ชุมชน คนท้องถิ่น และวิถีชีวิตของคนไทย

ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาประเทศไทย อาจสัมพันธ์กับการให้ฟรีวีซ่า 93 ประเทศ ทำให้ชาวต่างชาติเดินทางมาพักในประเทศไทยได้ไม่เกิน 60 วัน นอกจากนั้น ประเทศไทยยังมีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลายทั้งด้านธรรมชาติ หาดทราย ทะเล ภูเขา แหล่งประวัติศาสตร์ วัด ศาสนสถาน ประเพณีวัฒนธรรม งานเทศกาลต่าง ๆ รวมถึงมีย่านจับจ่ายใช้สอย ห้างสรรพสินค้าจำนวนมาก ร้านอาหาร มีสถานที่ตากอากาศ โรงแรม รีสอร์ทที่สวยงาม สะดวก ทันสมัย ซึ่งการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวถือว่าคุ้มค่าเพราะราคาสินค้าและบริการไม่แพง นอกจากนั้น ยังมีการกล่าวถึงอัตราค่าจ้างของคนไทยที่มักชอบช่วยเหลือนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยรายงานว่าในปี พ.ศ. 2568 นักท่องเที่ยวจากยุโรปและกลุ่มประเทศร่ำรวยเดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะชาวอิสราเอล เพิ่มขึ้น 97.43 เปอร์เซ็นต์ ชาวอิตาลีเพิ่มขึ้น 28.6 เปอร์เซ็นต์ ชาวฝรั่งเศสเพิ่มขึ้น 22.65 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวจากยุโรปที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นยังประกอบด้วย อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ สเปน รัสเซีย และเยอรมัน เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ราชอาณาจักรแอฟริกาใต้ และออสเตรเลีย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวตะวันตกเข้ามาท่องเที่ยวไทยมากขึ้น คือสายการบินหลายแห่ง

เพิ่มเที่ยวบินที่เดินทางตรงมายังประเทศไทย เช่น สายการบิน Alitalia, Condor และ Evelop Airline ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงความนิยมประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเล็งเห็นกลุ่มชาวยุโรปและประเทศร่ำรวยเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพในการเข้ามาจับจ่ายในประเทศ จึงพยายามรณรงค์ส่งเสริมและทำการตลาดกับชาวยุโรปและชาวตะวันตกกลาง โดยเน้นเรื่องการท่องเที่ยวแบบครอบครัว ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวด้านสุขภาพ โฆษณาเกี่ยวกับการพักผ่อนบนเรือยอชต์ การเล่นกอล์ฟ การฝึกมวยไทย รวมทั้งกิจกรรมด้านกีฬาชนิดต่าง ๆ กลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่ม Digital Nomad ที่เข้ามาอาศัยทำงานและพักผ่อนในประเทศไทย สถานที่ที่คนเหล่านี้นิยมมาอยู่อาศัยคือกรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต กระบี่ เกาะสมุย และหัวหิน กลยุทธ์ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำมาใช้เพื่อดึงนักท่องเที่ยวเหล่านี้ คือการจัดงานเทศกาลและกิจกรรม เช่น Thailand Summer Festivals, Wonderfruit, Amazing Thailand Grand Taste, International Fireworks Festival เป็นต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคาดหวังว่านักท่องเที่ยวยุโรปและตะวันตกกลางจะนำเงินมาใช้จ่ายในประเทศไทยจำนวนมาก

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุถึงยุทธศาสตร์ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ 2) กลุ่มผู้กำกับนโยบายและภาครัฐ 3) กลุ่มชุมชนและสังคม 4) กลุ่มพันธมิตร ได้แก่ ผู้ประกอบการ สื่อ บริษัทในเครือ 5) กลุ่มคณะกรรมการ ททท. 6) กลุ่มพนักงาน และ 7) กลุ่มคู่แข่งและคู่เปรียบเทียบ จากการวิเคราะห์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระบุว่าข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อย ทำให้ไม่เข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยว ในยุทธศาสตร์ยังระบุว่าการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องคำนึงถึงชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรการที่จะช่วยส่งเสริมความยั่งยืน เช่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ สารพิษ น้ำเสียและกากของเสีย บริหารจัดการประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-efficiency) ลดปริมาณของเสียจากการใช้ทรัพยากรให้เหลือน้อยลงหรือเท่ากับศูนย์ เป็นต้น ปัญหาที่พบคือนักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่เข้าใจว่าอะไรคือการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมทั้งระบุไว้ชัดเจนว่า “การหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวต่างประเทศโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน อาจเกิดความเสี่ยงและส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่กลุ่มชุมชนก็ยังไม่เข้าใจว่าความยั่งยืนในการท่องเที่ยวคืออะไร เช่นเดียวกับไม่มีความพร้อมในการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

บทความของไทยพีบีเอส (ThaiPBS) ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ policywatch เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2568 กล่าวว่า การท่องเที่ยวไทยยังเผชิญกับปัญหาเดิม คือ การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้ที่มีอยู่เฉพาะ 3 จังหวัดใหญ่ คือ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี และภูเก็ต พื้นที่ทั้งสามแห่งนี้มีชื่อเสียงในด้านที่พัก แหล่งบันเทิงยามราตรี ร้านอาหาร สถาน

ตากอากาศ และแหล่งช้อปปิ้ง กรณีจังหวัดภูเก็ต มีสายการบินเดินทางมาวันละ 130 เที่ยวบินนักท่องเที่ยวที่มีอยู่มากคือ รัสเซีย อินเดีย และจีน ชาวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวและอยู่อาศัยได้สร้างปัญหา เช่น ทำร้ายและแย่งปิ่นตำรวจจราจร ทำร้ายคนไทย (กรณีเตะหมอบ) นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวภูเก็ตกล่าวว่าในจังหวัดภูเก็ตพบปัญหาจากนักท่องเที่ยวเดือนละประมาณ 400 เรื่อง ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการขับขีรถของนักท่องเที่ยวที่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร อุบัติเหตุบนท้องถนน ปัญหาทะเลาะวิวาท ยาเสพติด โจรกรรม และการเมาสุรา ผลกระทบจากปัญหาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากจะเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีแล้ว คนท้องถิ่นชาวไทยที่เป็นเจ้าของบ้านจะรู้สึกว่าการใช้ชีวิตไม่มีความสุขปลอดภัย หากนักท่องเที่ยวเข้ามาสร้างความวุ่นวาย คุณภาพชีวิตของชาวภูเก็ตก็จะเสื่อมทรามลง นอกจากนั้น ปัจจุบัน ภูเก็ตกำลังเผชิญปัญหาขยะล้นเมือง ปริมาณขยะที่เพิ่มวันละ 1,000 ตัน เกินขีดความสามารถในการจัดการของเจ้าหน้าที่ (ไทยรัฐ, 2567)

การศึกษาของ ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์ และอำไพ บุรณกิตติภิญโญ (2560) พบว่านักท่องเที่ยวชาวรัสเซียนิยมเที่ยวทะเลและชายหาด จังหวัดที่มีทะเลจึงมีนักท่องเที่ยวรัสเซียอยู่มาก ผู้สื่อข่าวจากกรุงเทพมหานครอธิบายว่า (พิราภรณ์ วิฑูรต์น์, 2566) นักท่องเที่ยวรัสเซียมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่ง แซงหน้านักท่องเที่ยวจีนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา สถานที่ต่าง ๆ ในภูเก็ตจึงเริ่มมีป้ายภาษารัสเซียมากขึ้น แต่ปัญหาที่ตามมาคือชาวรัสเซียที่เข้ามาในประเทศไทย บางคนเข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมายโดยเปิดกิจการให้คนรัสเซียโดยตรง เช่น ร้านตัดผม ขับแท็กซี่ บริการนำเที่ยว และขายบริการทางเพศ มีการวิเคราะห์ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2565 ชาวรัสเซียไม่สามารถเดินทางกลับประเทศได้เพราะปัญหาสงครามยูเครน ทำให้มีชาวรัสเซียจำนวนมากต้องอยู่ในประเทศไทยแบบไม่มีเงิน พวกเขาจึงต้องแสวงหาวิธีการหารายได้ เมื่อชาวรัสเซียมีสถานะเป็นผู้ต้องทำงานในประเทศไทย พวกเขาจึงซื้อคอนโดมิเนียมและบ้านพักวิลล่าอยู่ระยะยาว (the matter, 2566) เศรษฐีชาวรัสเซียเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นนักลงทุนธุรกิจด้านยานยนต์และอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดภูเก็ต ตัวอย่างเช่น ชาวรัสเซียจะนำรถที่ไม่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้องมาใช้เป็นยานพาหนะเพื่อรับจ้างผ่านแอปพลิเคชันของรัสเซียที่มีราคาถูกกว่ารถรับจ้างของคนไทย ส่งผลให้ผู้ประกอบการรถเช่าและรถโดยสารของชาวภูเก็ตมีรายได้ลดน้อยลง รายได้จากการท่องเที่ยวในภูเก็ตจึงไม่ได้อยู่ในมือของคนไทย

ก่อนที่จะมีปัญหาชาวรัสเซียมาทำธุรกิจผิดกฎหมาย ไทยก็เคยประสบปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ (Zero Dollar Tours) จากชาวจีน ซึ่งบริษัททัวร์จีนเข้ามาจัดการนำเที่ยวในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2562 ก่อนโควิดระบาด พบว่ามีนักท่องเที่ยวจีนเดินทางเข้ามาในไทยถึง 10,997,338 คน นักท่องเที่ยวจีนที่มากับทัวร์ศูนย์เหรียญมักจะเป็นชาวจีนที่มีรายได้น้อย ทัวร์มีราคาถูก เน้นจำนวนคนมาก ทัวร์จีนบางแห่งจะมีการขายลูกทัวร์ให้กับบริษัทไทย (ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมัลย์, 2558; Thanaporn Kariyapol, 2019) บริษัททัวร์จะพาคนเหล่านี้ไปตามสถานที่

และร้านค้าที่ทำข้อตกลงกัน เช่น ร้านจิ๋วเวอร์รี่ ร้านของชำร่วย ร้านกระเป๋า เป็นต้น ชาวจีนที่มาเที่ยวมักจะไม่รู้กฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวและสร้างความเดือดร้อนให้กับเจ้าหน้าที่ เช่น เสี่ยงตั้งทิ้งขยะ สร้างความรำคาญ ทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น ปัญหาที่หนักกว่าคือมีการปลอมบัตรประชาชน ร่วมมือกับคนไทยทำธุรกิจผิดกฎหมาย มักคุเทศก์เถื่อนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว หลังจากที่มีรัฐบาลไทยพยายามหามาตรการป้องกันปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ ทำให้ทัวร์จีนหลายแห่งหยุดรับนักท่องเที่ยว แต่ในทางกฎหมายยังไม่มี การดำเนินคดีทัวร์ศูนย์เหรียญอย่างจริงจัง ในปี พ.ศ. 2567 รายงานของ The standard ระบุว่าทัวร์จีนใช้คนไทยเป็นนอมินีเพื่อเปิดบริษัทบังหน้า แต่พนักงานในบริษัทเป็นคนจีนทั้งหมด เช่น นายทุนจีนมาซื้อโรงแรม คอมโดมิเนียม และร้านอาหาร โดยใช้ชื่อคนไทย รายได้จากบริษัทจีนเหล่านี้จะไม่อยู่ในประเทศไทย

ปัญหาที่พบจากธุรกิจชาวจีนในปัจจุบัน คือ การเข้ามาซื้อคอนโดมิเนียมและปล่อยเช่ารายวัน ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้พักอาศัย ในปี พ.ศ. 2565 การโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดให้ชาวต่างชาติในไตรมาส 2 มีการโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุดให้คนต่างชาติ 2,326 หน่วย เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2564 ถึง 15 เปอร์เซ็นต์ (Money Buffalo, 2565) ชาวจีนและนักธุรกิจต่างชาติที่มาซื้อคอนโดมิเนียมในไทยจะอาศัยคนไทยเป็นนอมินีเพื่อถือหุ้น 51 เปอร์เซ็นต์ตามกฎหมาย แต่คนไทยที่เป็นนอมินีมิได้มีบทบาททางธุรกิจแต่อย่างใด คอมโดมิเนียมใดที่มีชาวต่างชาติซื้อจำนวนมากก็จะมีสิทธิ์ออกเสียงโหวตเพื่อกำหนดระเบียบต่าง ๆ และกลายเป็นกลุ่มอิทธิพลที่เข้ามาควบคุมคอนโดมิเนียมแห่งนั้น นักท่องเที่ยวที่มาพักรายวันในคอนโดมิเนียมจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ดื่มสุรา เม้า ทะเลาะวิวาท สูบกัญชา ส่งเสียงดัง ปัญหานี้สร้างผลเสียทางสังคมและเศรษฐกิจ (พรไพสิน จุลพันธ์, 2568) เนื่องจากรายได้จากการเช่าห้องไม่ได้อยู่ในมือคนไทย รัฐไม่ได้รับภาษีและผู้อยู่อาศัยถูกรบกวน ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ เมื่อมีการให้ฟรีวีซ่าแก่ชาวต่างชาติ ถือเป็นการเปิดเสรีให้กับชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาทำธุรกิจสีเทาในประเทศไทย เช่น บ่อนการพนัน การค้ามนุษย์ ทำวีซ่าผิดกฎหมาย ค้ายาเสพติด ลักพาตัว หลอกลวงทางโทรศัพท์ เป็นต้น รายงานของประชาชาติธุรกิจกล่าวว่า นโยบายฟรีวีซ่าส่งผลกระทบต่อจำนวนชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยยาวนานถึง 60 วัน นักธุรกิจต่างชาติบางคนซื้อบ้านจัดสรรจำนวนมากเพื่อขายต่อให้กับชาวต่างชาติ หากไม่ตรวจสอบอย่างจริงจัง ชาวต่างชาติเหล่านี้ก็จะไม่ใช่นักท่องเที่ยวเสมอไป แต่เข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมาย

ในแง่เศรษฐกิจ ทัวร์ศูนย์เหรียญและการแอบแฝงของนักธุรกิจต่างชาติโดยใช้คนไทยเป็นนอมินี ประเทศไทยจะสูญเสียรายได้จำนวนมาก ในช่วงปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา รูปแบบการท่องเที่ยวจีนเปลี่ยนไป บริษัททัวร์จีนมีการขายทัวร์อย่างดุเดือด ราคาทัวร์ถูกลง สินค้าต่าง ๆ ผลิตจากจีน เครือข่ายร้านอาหาร ร้านขายของ ที่พัก ล้วนเป็นของคนจีน นายสุรวัช อัครวรรมาศ รองประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สทท.) เรียกทัวร์แบบนี้ว่า ทัวร์อั้งยี่

(ประชาชาติธุรกิจ, 2567) หรือ “ทัวร์ทุบตลาด” (Reporter Journey, 2567) ชาวจีนที่มากับทัวร์ประเภทนี้จะต้องซื้อสินค้าภายใต้เครือข่ายของบริษัทเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่าการกำหนดฟรีวีซ่าเป็นช่องทางให้ชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในไทยแอบอ้างว่าเป็นนักท่องเที่ยวหรืออ้างเป็นนักศึกษา กรณีชาวจีนที่อาศัยช่องทางนี้จะเข้ามาแต่งงานกับคนไทยเพื่อขอสัญชาติไทยจากนั้นจึงหย่า เมื่อมีลูกจะได้สัญชาติไทย และให้ลูกเป็นนอมินีเพื่อทำธุรกิจ ถืออสังหาริมทรัพย์ (Money Buffalo, 2566) ปัจจุบันรูปแบบธุรกิจของชาวจีนที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ ซื้ออสังหาริมทรัพย์ปล่อยเช่ารายวัน เช่าเหมาโรงแรม สร้างไนท์คลับบังหน้าเพื่อทำธุรกิจผิดกฎหมาย ทำพนันออนไลน์ เปิดสถาบันภาษาบังหน้าเพื่อทำวีซ่าปลอม เปิดร้านอาหารให้คนไทยเป็นนอมินีซื้อโรงงานผลิตสินค้าและห่อกล่องติดป้าย made in Thailand เป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อผลไม้ไทยและส่งขายต่างประเทศ เปิดร้านนวดรับนักท่องเที่ยว ทำธุรกิจรถเช่ารองรับทัวร์ศูนย์เหรียญ สร้างกลลวง Call Center และลัทธิพ่อค้าคนจีนที่มากไทยเพื่อเรียกค่าไถ่ ธุรกิจเงินเทาจะพบมากในย่านห้วยขวาง รัชดาภิเษก เยาวราช และสัมพันธวงศ์ ธุรกิจของเงินเทาที่กำลังถูกตรวจสอบจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีประมาณ 325 ราย กระจายตัวอยู่ในเชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ชลบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และกรุงเทพฯ (Money Buffalo, 2566)

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2566 ตำรวจภูธรภาค 8 ระดมกำลังกวาดล้างชาวต่างชาติที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ชาวต่างชาติเหล่านี้มีทั้งจีน รัสเซีย ออสเตรเลีย และแอฟริกา มีการใช้คนไทยเป็นนอมินีบังหน้าเพื่อประกอบธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม โรงเรียนนานาชาติ โรงแรม ธุรกิจรถเช่า คอนโดมีเนียม โครงการบ้านจัดสรร ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกัญชา แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การรับเลี้ยงเด็ก บุหรี่ไฟฟ้า ขายส่งดอกไม้ ต้นไม้ และปลูกพืช ทำให้ไทยเสียรายได้ 1,000 ล้านบาท (Phuket Time, 2568) นอกจากนั้นร้านค้าที่อยู่ในเครือข่ายทัวร์ศูนย์เหรียญมักจะขายสินค้าที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ภาพลักษณ์ของไทยเสียหายในสายตาต่างชาติ เช่น บริษัทจีนเข้ามาผลิตพระเครื่องปลอมและขายให้กับชาวจีนที่นิยมบูชาพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง หรือซื้อพระเครื่องราคาถูกและนำไปขายแพงให้กับชาวจีน ได้แก่ หลวงปู่โต๊ะ หลวงปู่ทิม พระสมเด็จพิมพ์ใหญ่ พระหลวงพ่อกวยรุ่นพระปกโพธิ์เก้าใบ หลวงปู่หลิวประทับพญาเต่าเรือน เป็นต้น นายทุนจีนเข้าไปเช่าพื้นที่วัดดังเพื่อเปิดร้านค้าขายพระและวัตถุมงคล เช่น วัดเขาชีจรรย์ จังหวัดชลบุรี (ผู้จัดการรายสัปดาห์, 2566) ในภูเก็ต มีนายทุนจีนเข้าไปเช่าที่วัดพระนางสร้างและนำนักท่องเที่ยวจีนมาซื้อวัตถุมงคลเช่นกัน รวมทั้งมีการสร้างรูปปั้นเกจิอาจารย์และสิ่งก่อสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อให้คนจีนมากราบไหว้ แต่หน่วยงานรัฐเข้าไปทุบทำลายเมื่อปี 2561 (ข่าวสด, 2561) โกดังชาวจีนมีส่วนปั่นราคาพระเครื่องสูงเกินจริง และยังทำข้อตกลงกับพระสงฆ์ให้ผลิตพระเครื่องตามออเดอร์ของชาวจีน พระเครื่องและวัตถุมงคลถือเป็นสินค้าที่สร้างกำไรให้กับนายทุน

จีนมากที่สุด การผลิตพระปลอมในทัวร์ศูนย์เหรียญถือว่าสร้างความเสื่อมเสียทั้งเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

แง่สังคม นักธุรกิจจีนที่เข้ามาทำงานผิดกฎหมายจะเข้ามากว้านซื้อบ้านหรูและคอนโดมิเนียมราคาแพง เช่น ย่านซอยลาซาล สุขุมวิท ใช้สถานที่ดังกล่าวเล่นการพนัน มั่วสุม จัดงานปาร์ตี้ ส่งเสียงดังในเวลากลางคืน สร้างความรำคาญให้กับคนไทยที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น คนไทยบางคนทนไม่ได้ต้องขายบ้านหรือคอนโดมิเนียม เพื่อหนีไปอยู่ที่ใหม่ (BBC News ไทย, 2565) เมื่อหมู่บ้านและคอนโดมิเนียมถูกยึดครองด้วยชาวจีน คนไทยจะกลายเป็นคนกลุ่มน้อยและไม่มีสิทธิออกเสียงในกรรมการหมู่บ้านและอาคารชุด ในกรณีนี้เกิด ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจผิดกฎหมาย มีการเอาเปรียบคนไทย เศรษฐีชาวรัสเซียที่ได้รับอภิสิทธิ์จาก Thailand Elite Visa จะเข้ามาลงทุนในภูเก็ต เช่น ผู้ชายรัสเซียจดทะเบียนสมรสกับผู้หญิงไทย หลังจากนั้นได้ขอยจดทะเบียนตั้งบริษัทเพื่อทำกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบมากในเขตป่าตอง กมลา กะตะ กระรน เชียงทะเล ในหาน และบางเทา บริษัททัวร์รัสเซียจะนำชาวรัสเซียมาใช้บริการโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ยานพาหนะที่ดำเนินการโดยชาวรัสเซีย พาไปเที่ยวแหลมพรหมเทพ ชมวิวบนเขาไร่พิพิธภักดีสัตว์น้ำ และเกาะต่าง ๆ คนไทยที่ทำธุรกิจทัวร์ ที่พัก ร้านอาหาร และขนส่ง ไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทจากรัสเซียได้ จนต้องเลิกกิจการ และมีการร้องเรียนตำรวจที่สถานีกระรนให้เข้ามาจัดการปัญหานี้ เช่น ในปี พ.ศ. 2556 ชาวภูเก็ตย่านบางเทารวมตัวเดินขบวนประท้วงขับไล่บริษัทรัสเซีย ชื่อ Alex Tour มีการเขียนป้ายประท้วง “Russian Business Get Out” “บางเทาเขตปลอดธุรกิจเถื่อน” จนสามารถทำให้บริษัทนี้ย้ายออกจากพื้นที่

การศึกษาปัญหาธุรกิจท่องเที่ยวที่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนท้องถิ่น นักมานุษยวิทยา เช่น Morgan Glup (2021) กล่าวว่า “การท่องเที่ยวที่มากเกินไป” (overtourism) สร้างผลเสียให้กับคนท้องถิ่น โดยเฉพาะการจำกัดทางเลือกเชิงเศรษฐกิจที่นายทุนต่างชาติเข้ามาครอบงำและมีอำนาจเหนือการตัดสินใจของคนท้องถิ่น ในงานศึกษาของ Valene L. Smith (1989) ระบุว่า การท่องเที่ยวเปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางเพื่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (medium for cultural exchange) โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ขับเคลื่อนด้วยธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร การเดินทาง ซุปเปอร์ และการพักผ่อนยามว่าง นักท่องเที่ยวจากประเทศร่ำรวยจะใช้เวลาว่างไปอยู่อาศัยชั่วคราวในดินแดนห่างไกลที่มีความแตกต่างจากบ้านเกิด ดังนั้น กลุ่มนักท่องเที่ยวจึงเป็นผู้มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อพวกเขาเข้าไปในพื้นที่ต่างถิ่น ย่อมจะมีสิ่งที่คุณท้องถิ่นไม่คุ้นเคย ไม่ว่าจะเป็นการต้อนรับ การบริการ การสนทนา และการตอบโต้ทางสังคม นักมานุษยวิทยามีได้มองการท่องเที่ยวเป็นกลไกที่ส่งเสริมเศรษฐกิจ แต่มองในฐานะผลกระทบเชิงสังคม (social repercussions) กิจกรรมของนักท่องเที่ยวและวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง การพักอาศัย การกิน การช้อปปิ้ง การจับจ่าย การเข้าไปในสถานที่ที่มีคนท้องถิ่นอาศัยล้วนเป็นผลกระทบทั้งสิ้น

มุมมองของคนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ หากสิ่งที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวสร้างความอึดอัด ความรำคาญ ความยุ่งยาก การเอารัดเอาเปรียบ และการแสวงหาประโยชน์โดยกลุ่มคนนอก ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว นายทุน นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ หรือเจ้าหน้าที่รัฐ การท่องเที่ยวที่มองไม่เห็นวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นก็ย่อมเป็นสิ่งที่บ่อนทำลายสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวยุคปัจจุบันเกิดขึ้นบนโครงสร้างระบบทุนนิยมโลกและลัทธิเสรีนิยมใหม่ซึ่งกำลังเข้าไปแทรกแซงและแสวงหาประโยชน์จากชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช่เพียงประเทศไทยที่เผชิญกับปัญหาทัวร์ที่ผิดกฎหมายและชาวต่างชาติที่เข้ามาเอาเปรียบคนท้องถิ่น มีหลายประเทศที่พบปัญหาเช่นเดียวกันนี้ ความคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศในท้องถิ่นไม่ถูกทำลายจนสิ้นซาก (Burns, 1999; Mowforth and Munt, 2003) เช่นเดียวกับแนวคิดการนำวัฒนธรรมมาเป็นสินค้า ซึ่งคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมในมุมมองของคนท้องถิ่นจะต่างไปจากมุมมองของนักท่องเที่ยว (Root, 1996; Stronza, 2001) รวมถึงการที่นักธุรกิจเอางานสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นไปสร้างเป็นสินค้าสมัยใหม่ที่มีราคาแพงเพื่อขายต่อให้นักท่องเที่ยว โดยที่คนท้องถิ่นในฐานะเจ้าของงานสร้างสรรค์ไม่ได้รับประโยชน์ใด ๆ (Theobald, 1998)

ปัญหาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปัจจุบัน ทัวร์ศูนย์เหรียญ จีนเทา นายทุนรัสเซีย ธุรกิจผิดกฎหมาย ล้วนเป็นผลมาจากโครงการการพัฒนาและนโยบายที่บิดเบี้ยวของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบสุดโต่ง แต่ละเลยที่จะนำคนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนวางแผน ตัดสินใจและเลือกแนวทางที่เหมาะสม รัฐบาลไทยที่เปิดเสรีให้กับนายทุนต่างชาติคือการบ่อนทำลายชาติทางอ้อม ปัญหานี้เกิดขึ้นทุกวงการ ในกรณีการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ส่วนใหญ่เคยตกอยู่ในกลุ่มทุนขนาดใหญ่ เมื่อมีนายทุนศูนย์เหรียญเข้ามาแทรกแซง กลุ่มทุนเดิมก็เสียประโยชน์ และซ้ำเติมธุรกิจรายย่อยของคนไทยที่เป็นคนขับรถแท็กซี่ พ่อค้าแม่ค้าขายอาหาร ขายของที่ระลึก ร้านนวด ร้านสปา และลูกจ้างแรงงานจำนวนมาก ภาพลักษณ์เมืองท่องเที่ยวเช่นกรุงเทพฯ พัทยา และภูเก็ต กลายเป็นแหล่งแสวงหากำไรของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมาย นักท่องเที่ยวจำนวนมากจากจีน รัสเซีย และอินเดีย ไม่ได้สร้างรายได้ให้กับคนท้องถิ่น ดังนั้น การมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากจึงมิใช่ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน หากดูพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวรัสเซีย จีน หรืออินเดีย จะพบว่าสร้างความปั่นป่วนและเดือดร้อนให้กับคนไทย ปัญหานี้เกิดขึ้นในเมืองท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เวนิส อัมสเตอร์ดัม และบาร์เซโลนา รัฐบาลของอิตาลี เนเธอร์แลนด์ และสเปนจึงหยุดโฆษณาการท่องเที่ยวในเมืองเหล่านี้ เพราะมีนักท่องเที่ยวมากเกินไปและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Goodwin, 2017)

การท่องเที่ยวที่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศ คือการให้คนท้องถิ่น ประชาชน คนรากหญ้ามีทางเลือก มีโอกาส มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ และมีช่องทางที่จะดำเนินกิจกรรมและกิจการที่คิดอยู่บนฐานวัฒนธรรมและวิถีชีวิต สิ่งเหล่านี้คือการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของผู้บริหารในระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่จำเป็นต้องมองคนในพื้นที่เป็นกลไกสำคัญ ผู้สื่อข่าวซีเอ็นเอ็น Kara Fox (2019) กล่าวว่าเมืองท่องเที่ยวที่ดีคือเมืองที่สามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่มีชีวิตอยู่อย่างสงบสุขและทำมาหากินได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักมานุษยวิทยา Morgan Glup กล่าวว่าการท่องเที่ยวปัจจุบันจำเป็นต้องสนใจผลกระทบทางสังคมและประสบการณ์ชีวิตของผู้คนที่หลากหลายในพื้นที่ หากละเลยสิ่งเหล่านี้ นั่นคือการท่องเที่ยวที่ทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง

ผู้เขียน

ดร.นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวสด. (2561). พบพายุฤดูร้อนคล้ายศูนย์เหรียญ เช้าที่วัดพระนางสร้าง นำทัวร์จีนลงกราบไหว้ หลอกขายวัตถุ
มงคล รองผู้ว่าฯภูเก็ตสั่งทุบแล้ว. สืบค้นจาก
https://www.khaosod.co.th/economics/news_768019
- ชัยฤกษ์ แก้วพรหมมาลัย. (2558). ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญและผลกระทบต่อประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิชาการ
ป้องกันประเทศ*, 6(4), 38-50.
- ไทยรัฐ. (2567). ภูเก็ตเดือนเดียวสะพัด 4 หมื่นล้าน กับ 400 คดีปัญหาจากนักท่องเที่ยว. สืบค้นจาก
<https://www.thairath.co.th/scoop/interview/2772417>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2567). ทัวร์นอมนี” ทุบตลาด ลามหนักจากจีนสู่ “รัสเซีย-อินเดีย. สืบค้นจาก
<https://www.prachachat.net/tourism/news-1591693>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2568). ปัญหาพุ่ง ! ท่องเที่ยวร้อง ลด ‘วีซ่าฟรี’ เหลือ 30 วัน. สืบค้นจาก
<https://www.prachachat.net/tourism/news-1771210>
- ผู้จัดการรายสัปดาห์. (2566). “ทัวร์ศูนย์เหรียญ” รีเทิร์น? “จีนเทา” ส่งนอมนีเข้าวัดไทย ขยายพระปลอม “มังกร
ลายมู” สืบค้นจาก <https://mgronline.com/daily/detail/9660000072526>
- พรไพสิน จุลพันธ์. (2568). เอกชนจี้รัฐลดวันพัก ‘ฟรีวีซ่า’ ไม่เกิน 30 วัน กรองนักท่องเที่ยวแท้จริง. สืบค้นจาก
<https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1168408>
- พิราภรณ์ วิฑูรต์น. (2566). เปิดปมธุรกิจ ‘รัสเซีย-อินโดนีเซีย’ เมื่อรัสเซียยึดงานคนไทยในคราบ ‘นักท่องเที่ยวภูเก็ต’
สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1095314>
- ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์ และอำไพ บุรณกิตติภิญโญ. (2560). การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการ
ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวรัสเซีย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 6(1), 171-183.
- BBC News ไทย. (2565). เปิดหมู่บ้านหูลและคอนโดมีเนียม 100 ล้านบาทของทุนจีนสีเทาในเครือข่าย “ตู้ห่าว”
สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/articles/ck54y9n19djo>

- Money Buffalo. (2565). ทำไม นายทุนจีน ชอบย้ายมาอยู่ไทย คนไทยได้ประโยชน์อะไร. สืบค้นจาก <https://www.moneybuffalo.in.th/economy/why-do-chinese-investors-like-to-move-to-thailand-what-are-the-benefits-for-thai-people>
- Money Buffalo. (2566). สรุป ธุรกิจทุนจีนสีเทา มีอะไรบ้าง กระทบคนไทยยังงัย ? สืบค้นจาก <https://www.moneybuffalo.in.th/business/what-are-the-gray-chinese-capital-businesses>
- Phuket Time. (2568). แย่งอาชีพคนไทย ภูเก็ต บุกคั้นรังนอมินี ความเสียหายพันล้าน. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/photo/?fbid=969147712002738&set=a.589620983288748&locale=th_TH
- Reporter Journey. (2567). ทัวร์ทุบตลาด" ทุนจีนร่างใหม่ร้ายกว่าทัวร์ O เหยี่ยว. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1025118692304279&set=a.226668178816005>
- The Matter. (2566). ชวนดูธุรกิจรัสเซียในภูเก็ต เมื่อคนรัสเซียมาเที่ยวไทยมากขึ้น แต่เงินอาจไม่เข้าไทยทั้งหมด. สืบค้นจาก <https://thematter.co/brief/212408/212408>
- The Nation. (2025). Thailand's Tourist Fortunes Rise as Long-Haul Visitors Flock In. Retrieved from <https://www.nationthailand.com/business/economy/40049259>
- The Standard. (2567). ทัวร์จีนศูนย์เหรียญแบบใหม่ ใช้νομินีเปิดบริษัท จ้างไกด์ไทยไปนั่งเฉยๆ ใช้ไกด์จีนนำเที่ยวแทน. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/new-zero-dollar-tours/>
- Theobald, W. F. (1998). *Global tourism*. London: Elsevier.
- TourismThailand. (2567). ประกาศแล้ว รายชื่อ 93 ประเทศ ฟรีวีซ่า เที่ยวไทยได้ 60 วัน สืบค้นจาก <https://thai.tourismthailand.org/Articles/visa-free-entry-to-thailand>

ภาษาอังกฤษ

- Burns, P. (1999). *An introduction to tourism and anthropology*. New York, NY: Routledge.
- Fox, K. (2019). The race to stop the death of Venice. Retrieved from <https://www.cnn.com/travel/article/venice-tourism-overcrowding-intl/index.html>
- Glup, M. (2021). Tourism's Impacts on Local Populations. *Nebraska Anthropologist*, 29, 51-66.
- Goodwin, H. (2017). The Challenge of Overtourism. Electronic document. Retrieved from <https://haroldgoodwin.info/wp-content/uploads/2020/08/rtpwp4overtourism01201>
- Mowforth, M. & Munt, I. (2003). *Tourism and sustainability: new tourism in the Third World*. London: Routledge
- Root, D. (1996). *Cannibal Culture: art, appropriation, and the commodification of difference*. Boulder, CO: Westview Press Inc.
- Smith, V. (Ed.). (1989). *Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism*. University of Pennsylvania Press.
- Stronza, A. (2001). Anthropology of Tourism: Forging New Ground for Ecotourism and Other Alternatives. *Annual Review of Anthropology*, 30(1), 261-283.

Thanaporn Kariyapol. (2019). The Operation of "Zero-Dollar Tours" after Their Rising Popularity in Thailand-A Case Study of Phuket, A Province Located in Southern Thailand. *Sripatum Review of Humanities and Social Science*, 19(1), 19-31.